

## DEMOKRASİ ANLAYIŞINDA GELİŞMELER VE DEVRİMCİLİK

Önceleri mesele bir serbest seçim meselesi olarak konuldu. Seçimler serbestçe yapılır, oy sandıkları müdahaleden, hileden hurdadan kurtarılsa “milletin iradesi tecelli” edecek, demokrasi gerçekleşmiş olacaktı. Sonra görüldü ki, serbest seçimle gelen iktidar da milletin çoğunluğunun ihtiyaç ve çıkarlarına karşı davranışlarda bulunabiliyor, kuvvetli bir muhalefete rağmen tek parti idaresiymiş gibi keyfi baskı hareketlerine girişebiliyor. O zaman ortaya “hukuk devleti” terimi atıldı. Kanunlarda değişiklikler yapılacak, mahkemelerin bağımsızlığı sağlanacak, hükümetin daha iyi denetlenmesi için bir ikinci meclis kurulacak, ilh., böylece iktidarın demokratik hak ve hürriyetlere, kanunlara saygılı bir hukuk devleti olması sağlanacak, demokratik rejim gerçekleşecekti. 27 Mayıs hareketinden sonra bu anlayışla yeni Anayasa yapıldı. Bu, demokratik gelişmemizde gerçekten olumlu bir adımdı. Hukuk devleti anlayışına göre mevcut kanunların da Anayasaya uyacak şekilde değiştirilmesi, büyük halk çoğunluğunun demokratik hak ve hürriyetlerden faydalanır hale getirilmesi ve hukuk devletinin fiilen yürürlüğe girmesi için bir takım köklü reformların yapılması gerekiyordu; Anayasa da buna imkân veriyordu. Ama işler bu safhaya gelince yine durakladı. Dört yıl geçtiği halde ne anti-demokratik kanunlar temizlendi, ne de reformlar yapıldı.

O zaman, demokrasi üzerine yazılarda “biçimsel demokrasi”, “gerçek demokrasi” ayrımı yapılmaya başlandı. Aşağı yukarı hepsi de aynı sosyal sınıfları, çıkar çevrelerini temsil eden siyasî partilerin “oy avcılığı” usulleriyle politik eğitimden yoksun halkın oylarını alıp bir seçimde birinin, bir başka seçimde öbürünün iktidar sandalyesine geçmesiyle demokrasi olmazdı. Bu demokrasiyi sadece bir şekil olarak, dış kabuğu ile alıp uygulamak demektir. Ancak halktan yana bir iktidar demokrasiyi ve reformları gerçekleştirebilirdi. Tartışmalar derinleştikçe, özellikle memlekette yeni yeni olaylar geliştikçe, meselenin bir “kadro” meselesi olmadığı, halktan yana bir iktidarın ancak halkın kendi iktidarı olabileceği görüşü üstünlük kazanmaya başladı. İşçilerimizin bağımsız olarak kendi öz partilerini kurmaları ve toplumcu aydınlarla öbür emekçi sınıf ve tabakaların gittikçe artan sayılarda bu partiye katılmaları ve partinin bütün engellemelere rağmen kaydettiği ilerleme artık bu görüşün tuttuğuna delildir.

Bununla beraber demokrasinin nasıl gerçekleşeceği meselesinin ve gerçekleşmesinde halk kütlelerinin oynayacağı rolün tam mânasıyla anlaşıldığı da henüz söylenemez. Daha ince, daha az belirgin olmakla beraber çok önemli bazı ayrımlara dikkat etmek gerek. Bu ayrımlardan birincisi, emekçi halkın bağımsız olarak kurduğu, katıldığı, etrafında toplandığı bir partinin, yalnız amaçları ve üyelerinin niteliği bakımından değil, uyguladığı politik teşkilatlanma ve mücadele usulleri, yürüttüğü “particilik” bakımından da diğer partilerden farklı olmasıdır. Halkın kendi öz partisini, yani kendi kendisini iktidara getirmesi, veya parlâmentoya bir muhalefet grubu

halinde girmesi seçim yolu ile olacağına göre, elbette seçimlerde oy kazanmak başa- rılması başta gelen işlerden biridir. Ama mesele, ne yapıp yapıp kabil olduğu kadar çok il ve ilçede şeklen olsun parti teşkilâtı kurup, seçimlerde duygusal nutuklar çek- mek, mahallinde ve merkezde bir takım nüfuzlu kimselerle kombinezonlar yapmak, parlâmentoda kulis faaliyetlerine girişmek gibi bilinen politika oyunları ile oy kaza- nıp biran önce iktidarı almak, sonra da parti programını uygulayıp “halk yararına işler” yapmak gibi anlaşılırsa, bunun “biçimsel demokrasi”den ve “halka rağmen halk için” yukarıdan aşağıya yürütülecek bir halkçılık anlayışından pek farkı kalmaz. Şüphesiz, mevcut somut şartlar altında realist bir politika yürütebilmek, elle tutulur sonuçlar alabilmek için gerektiğinde yukarıda sayılan çeşitten faaliyetlere de “ister- sek esefle, diyelim” prensiplerden fedakârlık etmemek ve halkı asla aldatmamak şar- tiyle bir ölçüde girişilebilir. Ama emekçi halkın kurduğu, katıldığı ve etrafında top- landığı, gerçekten halktan ve köklü reformlardan yana bir partinin asıl ödevi, halkı memleket ve dünya meselelerinde aydınlatmak, eğitmek, kendi hak ve hürriyetlerine sahip çıkarmak ve onların bilinçli oyları ile iktidara gelmektir. Halk cahildir, politik eğitimden yoksundur anlamaz, onun bugünkü tutkularından, saplantılarından biz de faydalanalım demek (nasıl olsa biz halktan yana değil miyiz, gerekçesiyle), hem halka inanmamak demektir, hem de çok tehlikeli bir yola, fırsatçılık (opportunist- me) yoluna kaymak demektir. Halk anlar, yeter ki nasıl anlatılacağı bilinsin. Üstelik kendisinin “adam yerine” konulup hakikatlerin kendisine anlatılmasından, aklına ve kişiliğine güvenilmesinden memnun olur ve memleketin kalkınması yolunda kendisinden beklenen çabayı, fedakârlıkları seve seve yapar. Fırsatçılığa gelince, bu bir taktik değildir. taktik, prensiplerden ve hakikatten fedakârlık etmeksizin, mev- cut somut şartlar altında prensipleri uygulamanın ve hakikati belirtmenin en uygun şekillerini bulmaktır. “Amaç, kullanılan vasıtaları meşru kılar” hükmü, bilime daya- nan gerçekten halkçı, devrimci bir partinin asla iltifat etmiyeceği bir düşüncedir.

Üzerinde durulması gereken ikinci ayırım, emekçi halkın kurduğu, katıldığı ve etrafında toplandığı bir partinin ve genellikle toplumcu ilerici kuvvetlerin mücade- leci olmaları zorunludur. Anayasa teminatı altında demokratik seçimler yolu ile iktidara gelmek mücadelesiz olmayacaktır. Bu mücadele zorunluğu nazarî bir takım gerçeklere de dayanıyor, somut şartların gereği olarak beliriyor. Anayasa ve kanun- lara aykırı olduğu halde, bugün gericiler geniş teşkilâtlı, aktif bir mücadele yürü- tüyorlar. İlerici kuvvetler için maalesef aynı şey söylenemez, oysa onların da en az gericiler kadar, aslında onlardan da çok fazla bilinçli, teşkilâtlı ve mücadelecı olma- ları gerekir. İlerici kuvvetlerin, halk kütlelerinin, bir an önce politik bir etken haline gelebilmeleri için, hem kendi partilerini güçlendirip genişletmeleri, hem de ilerici amaçlara yöneltilmiş çeşitli dernekler halinde teşkilâtlanıp güçbirliği ederek, parti etrafında bir kümelenme meydana getirmeleri gecikmeye gelmez bir zorunluktur. Sosyal hareketler, en aktif bir çekirdek etrafında gittikçe genişleyen halkalar halinde, kümelenmeler şeklinde, gelişip yürürse en etkin ifadesini bulmuş olur.

Halk kütlelerini eğitmek, uyararak, politik bir güç haline getirmek, ilerici aydın- ları ve gençliği demokrasiyi gerçekleştirme hareketine kazanmak, sadece, propa- ganda yayınları ve faaliyeti ile olmaz; bu yetmez. Somut meseleler üzerinde, somut amaçlara yönelmiş mücadele hareketlerine girmek ve sokmakla olur. Memleketin

içinde bulunduğu durum köklü reformların yapılmasını kapıya getirip dayadıkça, kapıları açılmıya zorladıkça, ve iktidar, objektif şartların ve halkın uyanmışa başlamasının baskısı ile reformları kısıyından köşesinden olsun ele almak gereğini duydukça, gericilik daha da baş kaldıracaktır. Gericilik hareketlerinin son zamanlarda hızlanması ve şiddetlenmesi bir tesadüf değildir. Ticanilik, nurculuk ve benzerleri hareketlerin altında politik ve ekonomik gericilik yatmaktadır ve birincilerini bir amaç olarak kullanmakta ve daha fazla kullanmak için de fırsat kollamaktadır. Bu durumda memleketin ilerici kuvvetleri ve kişileri yalnız devleti tenkit edip onun zorla gericilik hareketlerini basturmasını, reformları yapmasını beklemekle yetinemezler. Devleti, reformların yapılması yönünde etkiliyen ve seçimlerde kazanıp doğrudan doğruya hükümet sandalyesine oturabilecek politik güç olmalıdırlar. Bunun için de teşkilatlanmak ve mücadele etmek şarttır.

Bu noktada bazı kötü niyetli kişiler “Mücadele de ne demek, ihtilâl hareketi mi yâni?” diyeceklerdir. Hayır, yazdıklarımın altında boşuna başka maksatlar aramasınlar. İhtilâller, belirli şartlar altında başka toplumlarda da, bizim toplumumuzda da yer almış bir sosyal gerçektir. Anayasamız, meşruluğunu kaybetmiş iktidara karşı halkın direnme hakkını kabul etmekle, ihtilâllerin belli durumlarda meşruluğunu da kabul etmiş oluyor. Ama bugün Türkiye’de bir ihtilâl durumu yoktur. Bir karşı-ihtilâl, gericici bir darbe tehlikesi vardır. 1961 Anayasası, halk kütlelerinin memleketin politik hayatında bir güç haline gelmesine, memleketin idaresinde söz ve karar sahibi olmalarına, toplum yapısında köklü reformların yapılmasına hukuk bakımından imkân vermektedir. Ama çıkarları bugünkü durumun sürüp gitmesine bağlı gericici çevreler ve kuvvetler Anayasa ilkelerinin ve bu amaçlara yönelmiş hükümlerinin tastamam uygulanmasını çeşitli yollardan engellemektedirler. İlerici kuvvetlerin yapacağı; Anayasa teminatı altındaki temel hak ve hürriyetlerin yaşanan hayatta gerçekleşmesi, köklü reformların yapılması uğrunda demokratik yollardan mücadeledir. Kapitalist olmayan yoldan, demokratik bir rejim altında kalkınma yolunu seçmiş bütün az gelişmiş ülkelerde ve bu arada bizde, devrimci bir demokrasi anlayışı ve uygulaması gerekmektedir. Devrimcilikte iki unsur vardır: Birincisi toplumun yapısında köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesi ve toplumun kendi sosyal kanunlarına göre gelişme ve kalkınması yolunun açılması; ikincisi, emekçi halk kütlelerinin, ilerici aydınların ve gençliğin de katılması ile, teşkilâtli, aktif bir politik güç haline gelmesi, toplum düzeninin her kesim ve kademesinde etken, denetleyici olabilmesidir. Bu iki unsur birbirine bağlıdır: İkincisi gerçekleştirilmeden birincisi başarılamaz. Bu, devrimci bir demokrasi anlayışıdır. Bu anlayışa göre demokrasi, sadece mevcut sosyal sınıflardan hangisinin, kendi partisi yolu ile iktidara geçeceğini tâyin eden pasif bir oylama sistemi değil, toplum yapısının halk kütlelerinin ve diğer ilerici tabakaların teşkilâtli politik aksiyonu ile halk yararına değiştirilmesi ve uygarlık yolunda ilerletilmesi aracıdır. 1961 Anayasası, bu değiştirme ve geliştirme için gerekli temel hukuk düzenini getirmiştir. Toplumun ilerici kuvvetlerine düşen ödev, bu hukuk düzenini yaşanan hayata aktarmak, bütün kapsamı ile tastamam ve eksiksiz gerçekleştirmektir.